

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ – РУШІЙ ІННОВАТИЗАЦІЇ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

Сучасна наука визнала поліаспектні ефекти людського капіталу (ЛК), передусім у фокусі джерела багатства, примножувача вартості та індикатора результативності діяльності економічних агентів. Водночас умови знанневої зорієнтованості економіки посилюють значення ЛК в системі активаторів прогресу людства шляхом генерування знань, прийняття креативних рішень, втілення інноваційних проєктів, маркером яких є суспільна корисність.

Якісні параметри ЛК визначають можливості інноватизації туристично-рекреаційного комплексу країни. Відтак, системна, адаптивна, дієва політика в царині формування і розвитку ЛК національного рівня є передумовою інноваційних змін сфери туризму країни, її регіонів і окремих туристичних підприємств. Такі зміни Г. Михайліченко [1] розглядає як результат дій, спрямованих на створення нового або зміну існуючого туристського продукту, освоєння нових ринків, використання передових інформаційних і телекомунікаційних технологій, вдосконалення надання туристських, транспортних і готельних послуг, створення стратегічних альянсів для здійснення туристського бізнесу, впровадження сучасних форм організаційно-управлінської діяльності.

Туристична індустрія України, толеруючи глобальні інноваційні тенденції, націлюється на індивідуалізацію попиту туристів. У туристичному потоці упродовж 2011-2018 рр. спостерігається зменшення рівнів в'їзного (з 10,65% до 1,67%) і внутрішнього (з 32,53% до 10,02%) підвидів туризму на тлі домінування і зростання виїзного туризму (з 56,82% до 88,31%). Утрата частини території країни унаслідок анексії Криму і воєнних дій на сході не дозволяє за тривалий період безпосередньо порівнювати загальнонаціональні абсолютні показники про залучених носіїв ЛК. Втім, можемо констатувати, що після різкого падіння у 2014 р. цей показник у туристичній сфері демонструє висхідну динаміку: кількість працівників за 2015-2018 рр. зросла на 23,87%, у т.ч. в юридичних особах – на 10,49%, у ФОП – на 95,94%. Натомість частка працівників, які мають вищу або середню спеціальну освіту в галузі туризму за цей же період демонструє протилежну тенденцію: зниження усього з 46,19% до 38,71%, у т.ч. в юридичних особах – з 46,19% до 39,52%, у ФОП – з 46,21% до 36,26%. Упродовж 2011-2018 рр. динаміка цих часток гармоніює і моделюється параболічними рівняннями ($Y_{\text{усього}} = -0,535 \times x^2 + 4,254 \times x + 37,926$. $R^2 = 0,885$; $Y_{\text{юр. осіб}} = -0,534 \times x^2 + 4,412 \times x + 37,268$. $R^2 = 0,885$; $Y_{\text{ФОП}} = -0,505 \times x^2 + 3,359 \times x + 40,861$. $R^2 = 0,866$). Такі структурні зрушення не свідчать про якісне зростання інноваційного потенціалу вітчизняної сфери туризму.

У час пандемії коронавірусу туристична індустрія втрачає статус глобального драйверу, який забезпечував близько 10% зростання світової економіки, випереджуючи її темпи зміни. Загроза закриття 75 млн. робочих місць спонукає міжнародні інституції до вжиття заходів задля попередження втрат ЛК. Так, міністри туризму країн ЄС, де під загрозою втрати роботи перебуває 10 млн. осіб, намірені до травня 2020 р. ухвалити дорожню карту виходу з кризи. Антикризові заходи щодо ЛК сфери туризму матимуть позитивні ефекти не лише трудоворесурсного чи економічного характерів. Очевидно, що інноваційність ЛК послуговує атрактором широкого спектру цілої низки ефектів й поза межами туристичної сфери.

1. Михайліченко Г.І. Інноваційний розвиток туризму: монографія. К., 2012. 608 с.